

MUZEALIZACIJA ŽENSKIH ZGODB

Muzejska delavnica

5. NOVEMBER 2026
10.00–17.00

MUZA
Čopova ulica 3
Ljubljana

ZRC SAZU

ICOM mednarodni
muzejski
svet
Slovenija

kolKREA

**SLOVENSKI
ETNOGRAFSKI
MUZEJ**

mn7c
muzej novejšezgodovine | celje

MUZA
MUZEJ, GALERIJA
IN AKADEMIJA

aris
javna agencija za znanstvenoraziskovalno
in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

OPIS

Na delavnici *Muzealizacija ženskih zgodb* bomo raziskovali/e načine, kako muzeji in druge kulturne institucije vključujejo ženske izkušnje, feministične perspektive in prezrte zgodbe v svoje raziskovalne prakse, razstave, zbirke ter programe za obiskovalke in obiskovalce.

S predstavitvami domačih in tujih strokovnjakinj bomo odpirali/e vprašanja reprezentacije spolov, institucionalnih izzivov, etike interpretacije in pomena bolj vključujočega razumevanja kulturne dediščine. Poseben poudarek bo na praktičnih pristopih in razmisleku o vlogi muzejev pri oblikovanju bolj enakopravnega zgodovinskega spomina.

PROGRAM

10.00–10.15	Pozdrav in uvodni nagovor (Dr. Tina Palaić)
10.15–13.00	1. PANEL I ŽENSKÉ ZGODBE V FOKUSU: PRIMERI IZ TUJINE Moderatorica: Tina Fortič Jakopič Mag. Stefania Pitscheider Soraperra direktorica Muzeja žensk Hittisau, Avstrija <i>Feministična muzejska praksa v podeželskem okolju: Primer Muzeja žensk Hittisau</i> (30 min) Dr. Sophie Schasiepen kustosinja, Hiša avstrijske zgodovine, Avstrija <i>Feministične strategije pri snovanju razstav v Hiši avstrijske zgodovine na Dunaju</i> (30 min) Dr. Sophie Gerber kustosinja, Tehniški muzej Dunaj, Avstrija <i>»Velike igračke za fante?« Vpeljava perspektive spola v Tehniškem muzeju Dunaj</i> (30 min) Dr. Tijana Jakovljević Šević kustosinja, Muzej ženske kulture Regional – International, Fürth, Nemčija <i>Razstavljanje ženskih zgodb: Od osebnih pripovedi do muzejske reprezentacije</i> (30 min) Razprava (30 min)
13.00–14.00	Odmor za kosilo (kosilo ni organizirano)

14.00–15.30

2. PANEL I ŽENSKÉ ZGODBE V FOKUSU: PRIMERI IZ SLOVENIJE

Moderatorica: Urška Purg

Natalija Zanoški in Maja Žunič Fabjančič

članici projektne skupine *Pozabljena polovica Novega mesta*

Projekt Pozabljena polovica Novega mesta kot proces:

Primer neinstitucionaliziranega pristopa

(20 min)

Katarina Mikulić

direktorica Zavoda Upornice in odpornice

Muzej ženskih gibanj na prostoru nekdanje Jugoslavije

(20 min)

Dr. Tina Palaić in Urška Repar

kustosinji, Slovenski etnografski muzej in Muzej novejšé zgodovine Slovenije

Ženska perspektiva v sodobni muzejski praksi:

Razvoj orodja za analizo razstav s perspektive spola

(20 min)

Razprava (30 min)

15.30–15.50

Odmor za kavo

15.50–17.00

PRAKTIČNA DELAVNICA

Vodi: Urška Repar

Od predsodkov do argumentov: Skupinsko delo z analizo pogostih ugovorov vključevanju ženskih zgodb v muzeje ter oblikovanje argumentov za zagovor spolno vključujoče muzejske prakse.

Mag. Stefania Pitscheider Soraperra

Feministična muzejska praksa v podeželskem okolju: Primer Muzeja žensk Hittisau

Prispevek predstavlja delovanje Muzeja žensk Hittisau (Frauenmuseum Hittisau), edinega muzeja žensk v Avstriji, ter odpira razmislek o feministični muzejski praksi v ruralnem okolju. Osredotoča se na način delovanja muzeja, ki je hkrati trdno umeščen v lokalno okolje in dejavno vpet v mednarodne mreže, ter izpostavlja izzive in priložnosti, ki jih ta pozicija prinaša.

Muzej, ki deluje zunaj urbanega središča, tesno sodeluje z lokalno skupnostjo, kulturnimi ustvarjalkami in ustvarjalci ter številnimi partnerji, obenem pa aktivno soustvarja mednarodno feministične razprave. Pri tem nenehno išče ravnovesje med lokalno relevantnostjo in globalnimi perspektivami, med dostopnostjo in kritičnostjo tematik ter med širšo prepoznavnostjo in delovanjem na margini.

Predavateljica bo predstavila kuratorske in pedagoške pristope, ki spodbujajo sodelovanje, dialog in kritični razmislek o družbeno relevantnih temah, kot so spol, skrb in družbena pravičnost. Posebna pozornost bo namenjena sodelovalnim oblikam delovanja in dolgoročnim partnerstvom, ki omogočajo vključevanje različnih glasov in perspektiv.

Muzej pri tem ni razumljen kot nevtralen prostor interpretacije dediščine, temveč kot aktiven prostor kulturnega in družbenega dialoga. Ob tem bo avtorica prispevka predstavila tudi Mednarodno združenje muzejev žensk (International Association of Women's Museums – IAWM), ki povezuje muzeje žensk in muzeje spolov ter spodbuja mednarodno sodelovanje, izmenjavo znanja in večjo prepoznavnost tega področja.

Na podlagi praktičnih izkušenj bo prispevek spodbudil razmislek o vlogi muzejev v sodobni družbi, zlasti v okoljih, kjer omejene materialne in kadrovske vire pogosto nadomeščata zavzetost in sodelovanje ljudi.

Mag. Stefania Pitscheider Soraperra je kustosinja, umetnostna zgodovinarica in muzeologinja z dolgoletnimi izkušnjami na področju feministične muzejske prakse. Že več kot sedemnajst let vodi Muzej žensk Hittisau, ki ga je razvila v mednarodno prepoznavno muzejsko ustanovo. Prihaja iz Italije in je govorka ladinščine, zato njeno delo zaznamujeta večjezičnost in transnacionalna perspektiva. Kot kustosinja se posveča družbeno pomembnim temam, kot so spol, skrb, ekologija in družbena pravičnost, pri čemer izhaja iz vključujočih, participativnih in intersekcijskih pristopov. Je podpredsednica ICOM Avstrija, članica upravnega odbora Mednarodnega združenja muzejev žensk (IAWM) ter predsednica Muzeja Ladin (MUSLA).

Prispevek predstavlja feministične pristope, ki jih pri svojem delu razvija Hiša avstrijske zgodovine na Dunaju (Haus der Geschichte Österreich – hdgö). Avtorica bo skozi konceptualna izhodišča in primere iz razstav odprla vprašanje, čigave zgodbe muzeji pripovedujejo in kako jih interpretirajo.

Med osrednjimi temami muzeja so zgodovinski razvoj temeljnih in človekovih pravic ter prizadevanja posameznic, posameznikov in različnih družbenih skupin za njihovo uveljavitev in zaščito v preteklosti in danes. Muzej si prizadeva za vključevanje marginaliziranih in doslej premalo zastopanih glasov, zato posebno pozornost namenja spoštljivi, razumljivi in premišljeni rabi jezika.

Ker gre za razmeroma mlado muzejsko ustanovo, pomemben del njenega delovanja predstavlja tudi sistematično oblikovanje muzejske zbirke. Tudi pri tem se zavestno osredotoča na zgodbe in dediščino, ki so bili dolgo prezrti.

Na primerih iz stalne razstave, občasnih razstav, delavnic in digitalnega muzejskega prostora bo avtorica v prispevku predstavila strategije vključevanja ženskih, feminističnih, kvirovskih in nebinarnih perspektiv. Posvetila se bo tudi nastajanju nove stalne razstave, ki bo predstavila avstrijsko zgodovino od leta 1848 do danes.

Dr. Sophie Schasiepen je študirala likovno umetnost, kulturologijo in zgodovino na Visoki šoli za likovno umetnost v Braunschweigu, Akademiji likovnih umetnosti na Dunaju ter Univerzi Western Cape v Cape Townu. V svojem raziskovalnem delu se posveča kritični muzeologiji, zgodovini znanosti in kolonialni zgodovini. Septembra 2024 se je pridružila ekipi kustosinj in kustosov Hiše avstrijske zgodovine na Dunaju.

Tehniški muzeji imajo posebno mesto v muzejskem prostoru. Njihove zbirke in razstave so pogosto posvečene inženirstvu, industriji, prometu in tehnologiji – področjem, ki so bila zgodovinsko razumljena kot izrazito moška. Vendar ta povezava ni samoumevna niti naravna. Tehnologija in spol sta se skozi zgodovino vzajemno oblikovala, muzejske zbirke in razstave pa so pogosto utrjevale predstavo, da zgodovina – in tudi sedanjost – tehnologije predstavlja predvsem zgodbo moških izumiteljev, inženirjev in inovatorjev.

V Tehniškem muzeju Dunaj (Technisches Museum Wien) spola ne obravnavajo kot ločene teme ali posebnega razstavnega poglavja, temveč kot analitično perspektivo, ki usmerja raziskovanje zbirk, dokumentacijo, razstavno dejavnost in izobraževalne programe. Institucionalna pobuda *Fokus Gender* temelji na razumevanju, da so tehnologije, tehnični predmeti in njihova uporaba vedno umeščeni v družbene odnose ter odražajo zgodovinske predstave o spolu, delu, potrošnji in vsakdanjem življenju.

Pomemben del tega pristopa predstavlja raziskovanje predmetov z vidika njihove spolne zaznamovanosti. Analiza se osredotoča na to, kako se spol odraža v oblikovanju, trženju in načinih uporabe predmetov. Primeri segajo od gospodinjskih tehnologij in pripomočkov do digitalnih tehnologij ter predmetov, povezanih z mobilnostjo. Raziskave kažejo, da spol ni le vgrajen v tehnološki razvoj in vsakdanje prakse, temveč da tudi tehnologije same soustvarjajo spolne identitete, predstave in vedenjske vzorce. Ta spoznanja vse pomembneje vplivajo na razvoj razstav, interpretacijo zbirk in zbiralno politiko muzeja.

Prispevek bo predstavil konkretne primere iz muzejske prakse ter pokazal, kako lahko tehniški muzeji prispevajo k bolj vključujočemu razumevanju zgodovine tehnologije, če osvetlijo kompleksna razmerja med tehnologijo, spolom in družbo.

Dr. Sophie Gerber je zgodovinarica tehnologije in je od leta 2019 zaposlena v Tehniškem muzeju Dunaj. Skrbi za zbirki s področja gospodinjske tehnologije in prehrane ter se posveča razvoju muzejskih praks, ki upoštevajo vidike raznolikosti in spola. Njeno raziskovalno delo obsega študije spola in kvirovske študije, materialno kulturo ter presečišča tehnologije, potrošnje in vsakdanjega življenja. Leta 2025 je prejela nagrado mesta Dunaj za izobraževanje odraslih (Förderungspreis für Volksbildung der Stadt Wien).

Muzealizacija zgodovine in kulturne dediščine žensk pogosto temelji na predmetih, ki pripovedujejo o njihovem življenju, praksah in izkušnjah. V tem prispevku pa avtorica raziskuje drugačen pristop: kako lahko osebne zgodbe žensk postanejo del muzejske reprezentacije ter kako lahko ženske presežejo vlogo objektov muzejskih interpretacij in postanejo nosilke lastnih naracij.

V Muzeju ženske kulture Regional–International (Museum Frauenkultur Regional–International) v Fürthu v Nemčiji je zbiranje osebnih pričevanj žensk sestavni del razstavne prakse. S fotografijami žensk in njihovimi osebnimi pripovedmi, povezanimi z izbranimi temami, individualne izkušnje postajajo del muzejskega zbiranja, ohranjanja in predstavljanja znanja, spominov ter pogledov, ki jih oblikujejo osebne pripovedi v širšem kulturnem in družbenem kontekstu.

Prispevek bo ta pristop predstavil na primeru zbirke naglavnih rut in razstave Kulture naglavnih rut – kos blaga v zgodovini in sedanjosti (*Headscarf Cultures – A Piece of Fabric in History and the Present*). Osebne zgodbe žensk, predstavljene s fotografijami in izbranimi besedilnimi odlomki, niso zgolj dopolnilo razstavljenim predmetom, temveč enakovreden nosilec razstavne pripovedi. Ženske tako na razstavi niso predstavljene le kot predmet muzejske interpretacije, temveč s svojimi podobami in glasovi postanejo nosilke lastnih zgodb.

Prispevek bo osvetlil tudi izzive predstavljanja posameznih življenjskih zgodb, ne da bi jih pri tem posplošili v univerzalno »žensko izkušnjo«, ter etična vprašanja, ki se odpirajo, ko osebni spomini postanejo del muzejske reprezentacije.

Predavanje odpira razpravo o možnostih in izzivih vključevanja osebnih zgodb žensk v muzejske pripovedi, pri čemer posebno pozornost namenja vprašanju, kako ohraniti njihovo individualnost, pomen in izvorni kontekst.

Dr. Tijana Jakovljević Šević je etnologinja in kulturna antropologinja ter višja kustosinja. Dodiplomski, magistrski in doktorski študij etnologije in antropologije je zaključila na Univerzi v Beogradu v Srbiji. Na področju muzejskega dela deluje že več kot dve desetletji. V svoji karieri je bila zaposlena v Mestnem muzeju Novi Sad v Srbiji ter v Muzeju ženske kulture Regional–International v Fürthu v Nemčiji. Poleg tega je izvršna koordinatorica Mednarodnega združenja muzejev žensk (IAWM).

Projekt *Pozabljena polovica Novega mesta* je od leta 2016 zasnovan kot partnerstvo za ozaveščanje o spregledani zgodovinski vlogi žensk, njihovem delu in prispevku k razvoju lokalne skupnosti. Za projektom stoji raznolika skupina nevladnih organizacij, javnih in zasebnih zavodov ter zainteresiranih posameznikov, ki delujejo zunaj klasičnih institucionalnih okvirov, hkrati pa se strateško povezujejo z lokalnimi javnimi institucijami.

Sprva je bil projekt zamišljen kot kratkoročna, eno- ali dvoletna pobuda, usmerjena v postavitve spominskih obeležij oziroma informacijskih tabel trinajstim izbranim Novomeščankam. Ker ta cilj do danes še ni bil uresničen, se je projekt postopoma preoblikoval v dolgoročen proces raziskovanja, ozaveščanja in senzibilizacije lokalnega okolja. Članice kolektiva so namreč prepoznale, da je trajna sprememba v javnem prostoru mogoča le ob podpori skupnosti, ki razume pomen zgodovinske vidnosti žensk in njihovega prispevka.

Zato proces danes vključuje širok nabor ozaveščevalnih in izobraževalnih dejavnosti, kot so vodenja po tematski poti *Pozabljena polovica Novega mesta*, okrogle mize, pogovorni večeri, javna predavanja in delo v izobraževalnih institucijah. Vse te aktivnosti so usmerjene v uresničevanje prvotno zastavljenega cilja – umestitve ženskih zgodb v kolektivni spomin in posledično javni prostor –, hkrati pa odpirajo širša vprašanja o vključevanju različnih spregledanih glasov v javni diskurz, tako v zgodovini kot danes.

Maja Žunič Fabjančič je vodja lokalnega partnerstva *Pozabljena polovica Novega mesta*, ki z zagovorniškimi delovanjem, povezovanjem različnih družbenih akterjev ter ozaveščanjem prispeva k večji vidnosti žensk v lokalni zgodovini in njihovem enakovrednemu vključevanju v kolektivni spomin ter javni prostor. Zaposlena je na Društvu za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto – Regijskem NVO-centru, kjer deluje na področju povezovanja in vključevanja nevladnih organizacij ter drugih ključnih deležnikov v skupnostne procese, obravnave lokalnih družbenih izzivov in soustvarjanja vključujočih praks odločanja na lokalni ravni.

Natalija Zanoški je arhitektka, od leta 2012 samozaposlena v kulturi. Poleg arhitekture manjšega obsega in eksperimentalnega oblikovanja jo zanimajo predvsem mejna področja prostorskih problemov, ki zahtevajo dolgoročno delovanje, meddisciplinarno povezovanje in vključevanje javnosti v procese odločanja. Kot članica društva Est=etika želi poleg stavb graditi tudi odnos do javnega prostora, kot članica kolektiva *Pozabljena polovica Novega mesta* pa prispevati k umestitvi zaslužnih žensk v kolektivni spomin.

Muzej ženskih gibanj na prostoru nekdanje Jugoslavije je nastajajoča pobuda, namenjena raziskovanju, ohranjanju in javnemu predstavljanju zgodovin, dediščine in sodobnih zapuščin ženskih in feminističnih gibanj v postjugoslovanskem prostoru.

V prispevku bo predavateljica predstavila proces nastajanja muzeja ter izzive, ki se pojavljajo pri muzealizaciji ženskih zgodb in družbenih gibanj. V nasprotju z večino muzejev projekt ne izhaja iz že obstoječe zbirke, temveč se zbirka, raziskovalni okvir in muzejska pripoved oblikujejo vzporedno skozi raziskovanje, sodelovanje z organizacijami in posameznicami ter zbiranje oralnih pričevanj, fotografij, predmetov, publikacij in drugih virov.

Posebna pozornost bo namenjena vprašanjem, kako prepoznati, dokumentirati in predstaviti dediščino ženskih gibanj, katerih zgodovina je pogosto razpršena med zasebnimi arhivi, osebnimi spomini in lokalnimi pobudami. Predstavitev bo odprla tudi vprašanje, kako oblikovati muzejsko pripoved, ki presega nacionalne okvirje in omogoča razumevanje skupnih zgodovin, povezav ter razlik med ženskimi gibanji v različnih delih nekdanje Jugoslavije.

Na primeru muzeja v nastajanju bomo razmišljali o vlogi muzejev pri ohranjanju prezrtih zgodb, o participativnih pristopih k zbiranju in interpretaciji gradiva ter o možnostih, da muzeji postanejo prostori dialoga, skupnostnega soustvarjanja, navdiha in solidarnosti. Muzej je obenem razumljen kot prostor srečevanja različnih generacij, izkušenj in perspektiv ter kot platforma za vzpostavljanje nadsocialnih povezav in ohranjanje skupnih zgodovin ženskih gibanj v regiji.

Katarina Mikulić je pobudnica Muzeja ženskih gibanj na prostoru nekdanje Jugoslavije, ki nastaja v Ljubljani. Njeno delo je že vrsto let povezano s civilno družbo, predvsem s feminističnimi, človekoljubnimi in okoljskimi organizacijami. Trenutno razvija prvi fizični muzej, posvečen zgodovini ženskih in feminističnih gibanj v postjugoslovanskem prostoru, pri čemer se osredotoča na participativne pristope, oralno zgodovino ter povezovanje raziskovalk, kulturnih institucij in organizacij iz regije.

Muzejske razstave pomembno soustvarjajo predstave o preteklosti ter odločajo o tem, katere zgodbe postanejo vidne in katere ostanejo prezrte. Feministična kritika muzejev opozarja, da muzejske reprezentacije niso nevtralne, temveč odražajo družbena razmerja moči, zaradi katerih so ženske zgodovine pogosto potisnjene v nevidnost ali predstavljene stereotipno. Prav to je bilo izhodišče za razvoj metodologije za analizo muzejskih razstav s perspektive spola, ki temelji na konceptih epistemske nepravilnosti, muzejskih utišanj in reprezentacije spola.

Predstavitev bo osredotočena na razvoj vprašalnika za analizo muzejskih razstav, ki je nastal s preizkušanjem na različnih razstavah, kritično refleksijo o ugotovitvah ter sprotno prilagajanje različnim muzejskim vsebinam. Posebna pozornost bo namenjena dilemam, ki so se odpirale med oblikovanjem vprašanj, ter razmisleku o tem, kako takšen proces vpliva na razumevanje načinov reprezentacije spola in kakšne možnosti odpira za izboljšanje muzejske prakse. Avtorici razvoj metodologije razumeta kot odprt in razvijajoč se proces, ki ne omogoča le analize obstoječih razstav, temveč spodbuja razvijanje senzibilnosti za prepoznavanje spolne perspektive, mehanizmov utišanja ter načinov reprezentacije na muzejskih razstavah. Takšen pristop prispeva k oblikovanju bolj vključujočih, pravičnejših in bolj premišljenih muzejskih pripovedi ter odpira nove možnosti za kuratorsko in pedagoško delo.

Dr. Tina Palaić je etnologinja in kulturna antropologinja, zaposlena v Slovenskem etnografskem muzeju kot vodja Oddelka kustodiatov in kustosinja za zbirke slovenskih izseljencev, zamejcev, narodnih manjših in drugih etničnih skupin v Sloveniji. Preučuje kolonialne projekte in njihove zapuščine iz perspektive evropske periferije, kot se to zrcali skozi muzejske zbirke, poleg tega pa se posveča reprezentaciji spola in sodelovanju z različnimi dediščinskimi skupnostmi.

Urška Repar je etnologinja in kulturna antropologinja, zaposlena kot višja kustosinja v Muzeju novejši zgodovine Celje. Raziskovalno se posveča urbanemu življenju, popularni kulturi in glasbi, trajnostnim pristopom v muzejski praksi ter vprašanjem reprezentacije spola in ženske zgodovine. Je avtorica občasne razstave in zbornika (P)ostati ženska (2022) ter strokovnih in znanstvenih prispevkov s področja muzealizacije ženskih zgodb.

MUZEALIZACIJA ŽENSKIH ZGODB: Muzejska delavnica

PROGRAMSKI ODBOR:

Urška Repar, Muzej novejšje zgodovine Celje

Tina Palaić, Slovenski etnografski muzej

Daša Ličen, Inštitut za slovensko narodopisje ZRC SAZU

Prostorska in tehnična podpora:

Muzej in galerija MUZA

Naslovna fotografija:

© Technisches Museum Wien

Delavnica bo potekala v angleščini.

Za podporo se zahvaljujemo Javni agenciji za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije, ki je podprla projekt Ženski narodni aktivizem: delovanje ženskih podružnic Družbe sv. Cirila in Metoda na slovenskih narodnih mejah (J6-60110).

ZRC SAZU

ICOM mednarodni
muzejski
svet
Slovenija

kolKREA

**SLOVENSKI
ETNOGRAFSKI
MUZEJ**

mnzr
muzej novejšje zgodovine | celje

MUZA
MUZEJ, GALERIJA
IN AKADEMIJA

aris
javna agencija za znanstvenoraziskovalno
in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije